

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkışaf Agentliyi

Vətəndaş cəmiyyəti, hüquqi dövlət quruculuğu

Son dövrlər mövcud qanunların fasiləsiz təkmilləşdirilməsi baş verir. Qanunların fasiləsiz təkmilləşdirilməsi prosesi gedir. Bu müsbət halların ardıcıl xarakter alması baş verir, Prezident tərəfindən sənədlər - Fərmanlar, Sərəncamlar imzalanır.

Hüquqi dövlət quruculuğu sahəsində mühüm rol oynayan sənədlərin, qanunların, hüquqi-normativ sənədlərin təkmilləşdirilməsi mühüm addım olaraq dəvərləndirilir.

Tekke avqust ayında bir neçə mühüm hüquqı sənədə-qanuna əlavə və deyişikliklər edilib. Hamisini olmasa da, bir necəsini qeyd edirik.

Məsələn, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2022-ci il 21 oktyabr tarixli 1862 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş "Innovasiya və Rəqəmsal İnkışaf Agentliyinin Nizamnaməsi"nde dəyişiklik edilməsi haqqında, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin "Azərbaycan Respublikasının vətəndaşlığı məsələlərinə baxılması və onların həlli qaydaları haqqında Əsasnamənin təsdiq edilməsi barədə" 1999-cu il 30 avqust tarixli 189 nömrəli, "Xidməti və mülki silah haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanunu-nun tətbiq edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikası Pre-

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 1998-ci il 21 fevral tarixli, 679 nömrəli Fərmanının icrasının təmin edilməsi haqqında" 2002-ci il 24 avqust tarixli 769 nömrəli, "Pasportlar haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiqi barədə Əsasnamə"nin təsdiq edilməsi haqqında" 2013-cü il 11 iyun tarixli 908 nömrəli, "Azərbaycan Respublikası vətəndaşının şəxsiyyət vəsiqəsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiqi barədə Əsasnamə"nin təsdiq edilməsi haqqında" 2013-cü il 23 oktyabr tarixli 3 nömrəli, "Açıq məkanda reklam fəaliyyəti ilə bağlı bir sıra məsələlərin təzimlənməsi haqqında" 2017-ci il 19 dekabr tarixli 1743 nömrəli, "Elmi dərcəcələr verilməsi qaydası haqqında Əsasnamə"nin və "Elmi adlar verilmesi qaydası haqqında Əsasnamə"nin təsdiq edilməsi barədə" 2019-cu il 11 iyun tarixli 728 nömrəli və "Mikro, kiçik və orta sahibkarlıq subyektlərinin klastərləri haqqında Nümunəvi Əsasnamə"nin təsdiq edilməsi barədə" 2022-ci il 15 dekabr tarixli 1905 nömrəli fərmanlarında dəyişiklik edilməsi haqqında, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2017-ci il 3 may tarixli 1361 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş "Rayon (şəhər) məhkəmələrinin və hərbi məhkəmələrin baxdığı inzibati xətalar haqqında işlər üzrə protokol tərtib etmək səlahiyyəti olan vəzifəli şəxslərin Siyahısı"nda dəyişiklik edilməsi barədə,

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2018-ci il 31 may tarixli 97 nömrəli Fermanı ilə təsdiq edilmiş "İcbarı Tibbi Siğorta üzrə Dövlət Agentliyinin investisiya əməliyyatlarının aparılması Qaydası"nda dəyişiklik edilməsi haqqında, "Xüsusi icra məmurları haqqında" Azərbaycan Respublikasının 2025-ci il 14 iyul tarixli 248 VIIQ nömrəli Qanununun tətbiqi və bununla əlaqədar Azərbaycan Respublikası Prezidentinin bəzi fermanlarında ve Sərəncamında dəyişiklik edilməsə barədə.

"Narkotik vəsitələrin, psixotrop maddələrin və onların precursorlarının dövriyyəsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanununun tətbiq edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2005-ci il 9 avqust tarixli 280 nömrəli Fərmanında dəyişiklik edilməsi haqqında Prezident İlham Əliyevin imzaladığı Fərmanları və sair sənədləri, Fərman və Sərəncamları qeyd edə bilarık

Qəbul olunmuş qanunların təkmilləşdirilməsi üçün Prezident tərəfindən addimların atılması ölkədə hüquqi dövlət quruculuğu prosesini nə dərəcədə kamilleşdirir? Bunun rolu nədən ibarətdir? Qanunların həyatın, proseslərin tələbine uyğun olaraq sonradan zaman zaman

dəyişdirilməsi, əlavə və dəyişikliklərin edilməsi, nəyin çıxarılması və sair nə deməkdir?

Siyasi və Hüquqi Araşdırma Mərkəzinin rəhbəri Xəya Beşirov mövzu ilə əlaqədər "Bakı-Xəbər"ə bildirdi ki, Azərbaycan Respublikası 1991-ci il də dövlət müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra 1995-ci ildə müstəqil dövlət kimi bizim qanunvericilik bazamızın şahı, əsası və mayakı olan Konstitusiyamız qəbul edildi. "Bu, müstəqil Azərbaycanın ilk Konstitusiyasıdır. Konstitusiyamızda nəzərdə tutulub ki, Azərbaycan hüquqi dövlətdir. Yəni həm dünyəvi, demokratik, unitar Respublikadır, həm də onların içinde bir hüquqi dövlət anlayışı var. Hüquqi dövlətdə də bütün məsələlər, ictimai münasibətlər qanunlara və digər normativ aktlarla tənzimlənir. Təbii ki, Azərbaycan hüquqi dövlət kimi qanunların ictimai münasibətləri tənzimləyən bir dövlət olduğuna görə zaman-zaman həmin o normativ aktlar olan, yəni Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasının 147-ci maddəsində normativ aktlar sistemi nəzərdə tutu-

Mövcud qanunların fasiləsiz təkmilləşdirilməsi və Prezident institutu...

lub. Orda qanunlarımızın ve di-
ğer normatif aktların zaman-
zaman dəyişikliyə, yeniliyə,
əlavələrə məruz qalması zəru-
rəti yaranır. Çünkü dünya inki-
şaf edir, ictimai münasibətlərdə
fərqli proseslər təzahür edir.
Məsələn, bir neçə illər bundan
əvvəl Azərbaycanda Cinayet
Qanunvericiliyində-Cinayət
Məcelləsində kompüter, inter-
net sahəsində cinayətlər an-
layışı, yeni kibercinayətkarlıq
anlayışı yox idi. Amma bu gün
bütün dünyada olduğu kimi bu
Azərbaycanda da nəzərdə tu-
tulub. Bunu ona görə misal gə-
tirdim ki, artıq internet resursla-
rında, internet platformalarda,
kompüter sahəsində cinayətlə-
rin geniş yayıldığı bir dönməde
yaşayırıq. Bu məqamların qa-
nunlarda, o cümlədən də Ci-
nayet Məcelləsində nəzərdə
tutulmaması hansı ciddi prob-
lemlərə getirin çıxmasını tə-
səvvür edə bilərik. Biz bu sa-
hədə kütəvə şəkildə pozuntula-
rin şahidi oluruq və bu kimi ne-
qativ halların qarşısını almaq
üçün qanunda bu halların nə-
zərdə tutulması zərurətdir. On
göre də zaman-zaman qanun-
larımıza əlavə və dəyişikliklər
edilir, yenilənir. Çünkü əvvəlki
qanunlar artıqmüvafiq tələblər-
cavab vermediyinə görə yeni
qanunların yaranmasına zəru-
rət yaranır. Eyni zamanda qa-
nunlara əlavələrin edilmesi qa-
çılmaz olur. Buna ehtiyac yara-
nır ki, bununla bağlı qanunve-
ricilik hakimiyətini həyata ke-
çirən Azərbaycan Parlamenti
addımlar atır".

X.Bəşirov qeyd etdi ki, 1995-ci ilin 12 noyabrında qəbul edilən, 27 noyabrda qüvvəyə minən əsas qanunu - muz Konstitusiyaya ümumxaləsəsverməsi ilə-Referendumla üç dəfə (2002, 2009 və 2016) dəyişiklik edilib. "Bu özü özlüyündə göstərir ki, hətta ana qanun olmasına baxmaya rəq Konstitusiyanın özüne belə dəyişiklik zərirəti yaranır. O dəyişikliyin detallarına toxunmaq istəməzdim. Çünkü hər bə dəyişikliyin özünün müxtəlif istiqamətləri var.

Diger qanunlarimizda da dəyişikliklərin edilməsi, yaxud yeni qanunların qəbul olunması, yeniliklərin edilməsi halları da olur ki, bütün bunlar yeni dövrün tələbləri, çağrıları ilə uzlaşmaq baxımdan əhəmiyyətlidir.

Azərbaycan Konstitusiyasına görə, ölkəmizdə hakimiyələr bölgüsü prinsipi var. Bunu da ona görə vurğulayıram ki, qanunların qəbul edilməsi, yaxud onlara dəyişiklik və əlavələrin edilməsi sahəsində Konstitusiya və Referendumla qəbul edilmiş aktlar istisna olmaqla bütün digər qanunlarımza əlavə və dəyişikliklər məhz parlament tərəfindən həyata keçirilir. Hakimiyyətlərin bölünməsi prinsiplərinə görə, qanunvericilik, icra və məhkəmə hakimiyəti var. Qanunvericilik hakimiyyətini məhz Azərbaycan Parlamenti həyata keçirir. Bu sahədə zaman-zaman qanunvericilik təşəbbüsçüsü səlahiyyəti olan subyektlər

müraciət edirlər, bura Parlament də, Prezident də aiddir ve bu dəyişikliklərin ediləsi ilə bağlı Parlamentdə qanunlar qəbul olunur, qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş prosedurlara uyğun şəkildə Prezidentə göndərilir Prezident də müvafiq zaman kəsiyində Fərman imzalayır. Təbii ki, bunun çox önemli rolu var. Təsəvvür edin ki, biz 34 il əvvələ qədər Sovet İttifaqının tərkibində idik. O dövrde Azərbaycanda bütün qanunlar, bütün hüquqi normativ aktlar, Konstitusiyamız belə Sovet hökuməti tərəfindən qəbul edilən aktlar idi və onların əsasında ictimai münasibətləri tənzimləvirdik.

Amma dövlət müstqəlliyyimizi bərpa etdikdən sonra bizdə yeni münasibətlər, yeni tənzimləmələr, yeni idarəetmə sistemi formalasdığına görə yeni normativlər aktlar da yaratmaq zərurəti də meydana çıxdı. Bu baxımdan, hesab edirəm ki, günümüzdə ictimai münasibətlər çox sürətlə inkişaf edir, ictimai münasibətlərin tənzimlənməsi sahəsində də yeniliklərin edilməsi zərurəti yaranır. Bunu da Azərbaycan dövləti bu formada, Konstitusiyamıza uyğun sahildə həvətə keçirir."

X.Bəşirov hesab edir ki, bu da ictimai münasibətlərin tənzimlənməsi, idarə olunması baxımdan önem kəşəf edir.

Ximindən onəm kəsb edir.
İrade SARIYEVA
Yazı Azerbaycan
Respublikasının Medianının
İnkişafı Agentliyinin maliyə
dəstəyi ilə çap olunur.